

CSEH SÁNDOR

AKÁCFÁK ALATT (21.)

Az utóbbi időben Kisorosz szinte napról napra kiállhatatlanabbá vált. Nem túrta, ha valaki nem úgy ült vagy nem úgy állt, ahogyan ő szerette volna, ő volt csak a tanítók közül, aki hangosan rikácsolt, ha a fiúk csúszdának használták a lépcső korlátját, és ő osztogatta a legsűrűbben az órán a dvojkáit*, a pillanatot feledhetetlenné téve kemény körmöseivel, amelyeket ő dobávkának hívott. Az osztályban találgatni kezdték, vajon mi ennek a túlzott rosszkedvnek az oka. Ha borús az ég, akkor mintha vidámabb volna. A napsütéses idők okozzák a rosszkedvet? Vagy talán az a múltkori, véletlenül a lábai elé guruló labda az oka, amelyben majdnem elesett? Esetleg az, hogy megtudta valakitől, hogy nevezik a háta mögött a gyerekek? Ez így sokáig nem mehet, mondták többen is a hatodik osztályban. Meg kéne próbálni ahhoz a bizonyos berenálási kísérlethez folyamodni sürgősen, oszt hátha magához tér. Dülledtszemű Jolánkának már voltak elképzelései, hogyan kellene hozzáfogni a puhítási művelethez, de a kivitelezéssel még némi gondok voltak. Mindenkinek az volt a véleménye, ha már csináljuk, akkor jól gondoljuk meg, hogyan, ne siessük el. Elzának már azt sikerült megtudni, hogy a Kisorosz kedvenc virága a tulipán, de hát hol lehet ilyenkor ősszel tulipántot szerezni? Továbbá, ha lenne is tulipán, hogyan kellene azt Mándor Mándorovics kezébe adni átadás végett, mégpedig olyan módon, hogy az egyiküknek se legyen feltűnő? Ez teljességgel lehetetlen - volt a véleménye a többségnek.

– Má' pedig itt vóna a siker nyitja! – Mondta Feri meggyőződéssel. – Okvetlen úgy kéne megődni, hogy beszélgessenek egymással la, nemcsak az iskolában, hanem a Soralján is. Gondolkozzunk, hátha vón megődás.

Dülledtszemű Jolánkának, a berenálási akció főnökének, most hirtelen mintha még jobban kidomborodott volna a szeme, mert kitalált valamit.

– Vón megődás! – Mondta. – Ha nincs tulipán, akkor van ütött mag! Magolni szeret a Kisorosz, ennek meg még még héja sincsen, csak rágni kell. Hónap meg még kitanálom, hogy lehetne ezzel manipulálni.

---

* dvojka – kettes (orosz)

A tanítóknak az Alvégen voltak a lakásaik, illetve albérletük. Egyedül Ludvig Alekszándrovics lakott a családjával a Felvégen, a Vén Bajusz házában, aki már hozzá lett szoktatva a koloncos kutyaugratáshoz, a nagy meccsek zsvivájához, a tekézések vadságához, az ablakbetörésekhez és egyebekhez. Tehát a felvégieknek ebből a szempontból nézve szerencsájük volt. A másik oldalról nézve csak sajnálni lehetett szegény alvégieket, ahol például a Kisoroszlakott, na meg Aladár Aladárovics. Mándor Mándorovics is az Alvégen lakott, és ez volt a jó.

Másnap reggel az első óra előtt Dülledtszemű Jolánka örömmel újságot, hogy talált egy megoldást a berenáló művelethez. Ezt ismertette a többiekkel is, akik azt jobb híján jóvá is hagyták. A hatodik óra éppen tornaóra volt aznap, Mándor Mándorovics órája, úgyhogy addig volt még idő arra, hogy a kényes ügyre való tekintettel Jolánka, Laci segítségével felkészüljön a váratlan kérdések ügyes megválaszolására, azaz kidolgozzák az elképzelés részleteit.

A tornaóra végén Jolánka két nagy papírzacskó ütött magot tartott a kezében, és bár izgalmát nem nagyon sikerült palástolni, odaállt az éppen hazafelé induló tornatanár elé, s nagy, domború szemének ígéző tekintetével hipnotikus ráhatással próbálkozott.

– Jaj, Mándor Mándorovics, majdnem elfelejtettem odaadni magának is. Hozott édesapám egy kis ütött magot az olajütőből. Marija Pavlovnanak is hoztam, de tessék elképzelni, elfelejtettem neki odaadni. Úgyis arra tetszik menni hazafelé az Alvégre, útba esik, nem tetszene elvinni neki? Nagyon finom, meg is van pergelve, még székrekedés ellen is jó.

Mándor Mándorovics már nem törődött vele, hogy a gyerekek Mándornak szólítják, sőt még mintha tetszett is volna neki. Megkóstolta a magot.

– Jó napraforgó - dörmögte -, de miért nem viszed el neki te?

Dülledtszemű Jolánkának most kellett csak igazán koncentrálnia, hogy el ne rontson valamit, de a Laci éles eszének köszönhetően felkészültek az ilyen típusú kérdésekre.

– Jaj, Mándor Mándorovics, ha tetszene tudni, hogy nekem mennyi dógom van otthon! Rengeteg! Már alig várják édesék, hogy otthon legyenek. Meg oszt engem Marija Pavlovna nem is nagyon szeret még látni se, akkor minek menjek el még nála is?

Mándor Mándorovics arcán értetlenség tükröződött, és egyszerre húzta fel mindkét szája szélét.

– Ha nem szeret téged, akkor minek hoztál neki magot?

– Hát hogy megszeressen! – Emelte fel a lány a hangsúlyt.

– Én ezt nem értem. – Tűnődött a tornatanár. Miért éppen én vigyem el, miért nem küldöd el egy alvégi osztálytársaddal?

Jolánkának erre a kérdésre is már rég készen állt a válasz.

– Tetszik tudni, ha más vinné el neki, akkor ő is azt kérdezné attól, miért nem én vittem el? Ez rosszul jönne ki. Másodszor, nem tudom, kire bízni, az is lehet, valaki megdézsmálná. Harmadszor meg nem szívesen vinné el neki senki se, mert mindenkivel szigorú. Mándor Mándorovicsnak pedig még örülne is, mert amúgy kedves ő másokkal. Nem is muszáj neki megmondani, hogy ki küldte, csak odaadni neki, tetszik érteni?

– Nekem ez kezd bonyolult lenni. – Mondta Mándor Mándorovics magolás közben. – De legyen, elviszem neki a magot, hátha ő majd magyarázatot ad rá, hogy mi folyik itt, mert én nem értem.

– Csak tessék nyugodtan megbeszélni vele. Csinos nő ez a Marija Pavlovna. – Szólt vidáman Dülledtszemű Jolánka, s azzal, mint aki jól végezte dolgát, faképnél hagyta a tanácstalan tornatanárt, akinek a fülében csengtek Jolánka utolsó szavai, és ezáltal még furcsább és ködösebb lett előtte ez az érthetetlen ügy.

A berenálási akcióhoz az is hozzátartozott, hogy valaki az alvégi osztálytársak közül figyelje meg, mikor megy be Mándor Mándorovics az udvarba, és mennyi idő múlva jön ki. A megfigyelő vagy hat percet számolt a karóráján. Ez az idő lehetett volna több is, de kezdetnek ennyi is elég – állapították meg másnap a berenálási akcióval megbízott ügynökök.

A gyűrűfüvel benőtt udvarrészen, az öreg eperfa ágai között három jómadár „fészkel”. Kettőt közülük hajtott a vadászszenvedély, s parittyával felfegyverkezve az éppen arra repülő csókára vagy alant sétáló kóbor macskára vártak, de megelégedtek volna Csöpivel, a kolhozkutyával is, ha az történetesen a jól belőhető Soralján szendergett volna. A harmadik, aki a többiektől alacsonyabban választott ki magának egy ágat, egy sokkal fontosabb, „madasabb” problémán töprengett: hogyan kellene megoldani az ég és a föld közötti légi úti közlekedést. A fióka nem volt igényes, sőt túlságosan is szerénynek lehetett nevezni azt a vágyát, hogy ha ő nem is úgy fecskemődra szelhetné a levegőőceánt, tengereket, hegyeket átrepülve, amelyeket találna Badaló és Afrika között, de legalább lepkeként szálldogálhatna a kertben fáról fára, a padlásajtóból az udvarra, a toronyból a cinterembe.

Laci rendületlenül hitt a motor nélküli repülés egyszerű formájában, és erről a hitről nem is akart lemondani. Meg volt róla győződve, hogy kell

lennie valamilyen megoldásnak (ami pofonegyszerű is lehet, mint például az ék), csak az emberek nem fedezték még fel, és nem is keresik a lehetőségét, mert meg sem fordul a fejükben. A múltkor a padlásajtó előtt állva is ezen tűnődött. Az ember ugyan a legokosabb élőlény a földön, de egy veréb lepipálja azzal, hogy ő repülni tud. Na és a légy vagy a szúnyog? Ez elkésztő! Itt van ez a létra. Alig állok vagy négy méter magasan, mégis ezen a csúfságon kell fel- és lemásznom, ahelyett, hogy egyszerűen csak lépnék egyet, és akkurátusan a földre szállnék. Az esernyőben nem bízok. Volt az az Ikarosz meg Daidalosz régen, akikről apa beszélt. Hát az csak egy mese. Ő nem viasszal ragasztott szárnyakra gondolt, amelyek elolvadnak a napon, nem léggömbre, amely kipukkanhat, de nem is repülőgépre, mert az meg csak egy darab vas meg alumínium, és ha meghibásodik a motor, vagy kifogy a benzin, úgy hullik le, mint egy darab kő. Annak a Blériot nevű embernek, akinek elsőként sikerült átrepülni a La Manche csatornát, szerencséje volt. Laci másképpen, egyszerűbben szeretne repülni. Álmaiban már rá is jött a megoldásra. Ott rugdosni kell az egyik lábával, úgy emelkedik a magasba függőlegesen. Igaz, eddig csak a templomtorony bádoggömbjéig jutott, de az is jó volt. A valóságban még kevesebbel is beérné. A napokban a nővérétől hallott egy történetet, az különösen felcsigázta a képzeletét. Marika ugyanis egy Tarzan című filmet látott a beregszászi moziban, amelyben egy vadember liánok segítségével fáról fára szökkent az őserdőben. Badalóban biztosan azért nem vetítik még, mert az emberek emlékeznek arra az időre, amikor minden fiú Tell Vilmosnak képzelte magát, s nehogy majd ennek a Tarzának a hatására is valamelyik vagy akár Dülledtszemű Jolánka, kitorje a nyakát. Mindegy, ő ebben lát fantáziát. Kísérletnek nem lenne rossz, megérné hozzáfogni. Bicziklizni is tanulni kellett, és most már olyan gyakorlatra tett szert, hogy akár behunyt szemmel és elengedett kormányval is pedálozik, sőt még fordul is. Az ugratás is a kisujjában van már. A 01-vitorlásbicikli pedig szintén megszületett, s bár még kezdetleges, de akkor is a technikának egy új vívmánya. Ki tudja, a sok gyakorlás után azok a szökkenések is annyira tökéletesednének, hogy végül már nem is kellene kapaszkodni a kötelekben. Csakis kötelekről lehet szó, mert itt nincsenek őserdei liánok, van viszont kenderkötél meg csonárzsineg. Igen, ebben az irányban kellene haladni, ezekben a szökkenéseken van valami ígéretes.

Az eperfa alatt Piroska néjje, a Guszti anyja éppen olyan munkálatokhoz készülődött, amely felkeltette mindhármojuk érdeklődését. Laci abbahagyta az álmodozást, Dugó és Guszti pedig lejjebb ereszkedett az ágakon. A kerí-

tésnek támasztott megsárgult kenderkévék csont szárazzá váltak a napon, és megértek a feldolgozásra. Laci előtt most világosodott meg csak igazán, hogyan lesz ebből a növényből szösz, amelyből aztán fonal, majd kötél, vagy vászon készül. Piroska nénye először a tördelővel megropogtatta a kenderszárak kemény kérgét, amely alól elővillantak a szívós rostok. Aztán kihozta a gerebent, és ennek a hosszú, tűhegyes tüskéibe belecsapdosta, meghúzogatta rajta az összetört nyalábokat. Csak úgy pattogott szerteszt darabokban a pozdorja, és púposodott a megtisztult szösz, amiből majd télen a fonóban fonalat sodornak a lányok és asszonyok. A fiúk is segítettek a munkában, ami így nem tartotta sokáig, különben egy idő múlva már nemigen tetszett volna nekik. Laci kapott ajándékba egy szakállra való szöszet a farsang idejére. Hát ilyen egyszerű az egész – gondolta. Vetették, aratták, áztatták, szárították, és hipp-hopp, kész is van a vászon. Egyszer még szüksége lesz neki egy jó nagy darabra, a tervei megvalósításához. Valahogy így kellene megoldani a repülés kérdését is. Mindenekelőtt kötelet, sok kötelet kell szerezni, ez az elsőrendű feladat. Ha már az meglesz, akkor kijelöli a fák közötti repülési útvonalat. Azután pedig már csak a kísérletek hosszú sorozata következik. Sajnos, a probléma marad a régi, nincs egy megbízható, tette kész társ, aki segíthetne az ötletek, tervek kidolgozásában. A felvégi fiúkat inkább csak a galambok, nyulak, tehenek érdeklik. Dugót is csak azok érdekelnék, ha volnának nekik is ilyen állataik. Még szerencse, hogy nincs nekik, így aztán nehezen, de be lehet vonni a tudományos munkába. Legalább ne lenne olyan félős! Ő valójában bátor fiú, csak akkor szorong, húzódozik, ha a találmányokat hozzák előtte szóba. Hiába mondják neki: gyáva népnek nincs hazája, ő erre azt hajtogatja: jobb félni, mint megijedni.

Amennyire jellemző volt a falura a tágas soraljákat ékesítő öreg akácfasor, olyannyira volt sajátos, hogy a gazdák a gyümölcsöskertjeiket szilvafával ültették be, és annak is az igénytelen, de bőven termő fajtájával, a nemtudomszilvával. Bizonyára még az elődeiknek is közkedvelt gyümölcs lehetett ez az apró szemű, mézédese fajta, amelyből sűrű, fekete lekvárt lehet főzni. Más, nemesebb szilvákat csak kevés helyen lehetett látni, úgyhogy bármilyen hihetetlen, de még a Nagyszemű Szilva kertjében is csak ilyen, kisszemű szilva termett, de az gazdagon. A tavaszi dúsan pompázó virágokat a méheknek a hatalmas rajai segítették termékennyé tenni, és a Bogáros permetező brigádjának köszönhetően idejében megtisztultak a fák a kártevő férgektől. A termés tehát bőséges volt faluszerte. Örültek is neki

az emberek, mert a lekvár egy fontos élelmiszernek számított, amely általában a következőig kitarított. Mivel a családok a krumplinál is szívesebben fogyasztották a gyúrt tésztát, kedvelt eledelük volt a lekváros derelye, a mocskos haluska, a palacsinta és természetesen a lekváros kenyér, amivel a gyerkőcök kiszaladtak a soraljára, majd visszatértek, hogy az anyjuktól ismét kérjenek egy lekvárral jó vastagon bekent karéjt. Már csak azért is vastagon, hogy megédesítse a savanyú vályogkenyeret. Ezért aztán a lekvárfőzések a nagy és fontos őszi teendőket szaporították, s ez a meglehetősen régi szokás már valóságos szertartásnak számított. A lekvárfőzés egyik legtöbb munkát és kitartást igénylő művelete a kavarási volt, és esetenként akár tizenkét óráig is eltartott, amíg a nagy rézüstben fortyogó massa kellő sűrűségű, a gazdasszony kedvére való, illatozó édes lekvárrá változott. A szomszédok szívesen hívogatták egymást a kavarási, és ezek az esték és éjszakák jókedvűen, vidám tréfálkozással, énekléssel teltek el, ápolva ezzel is a jószomszédi kapcsolatokat.

Ahol kavarási volt, ott cibere is volt, és nemhiába tértek akkor a finoman illatozó udvarokba a nyalakodni vágyó gyerekek, néha még túl sokan is, mert a cibere mindenki szerette. Cibereosztáskor mindenki tudta a dolgát. Szőlőleveleket téptek a lugasról, lemosták róla a rézgálicos permetet, és máris lehetett sorban állni a még forrón sárgálló szilvماغos nyalánkságért. Voltak közöttük rafináltak is, mint például Dugó, aki összetévesztette a szőlőlevelet a töklevelel. Ilyenkor ezek a leleményesek dicséretet kaptak az élelmességükért, de a cibere jó vékonyan kenték rá nekik a hosszúnyelű fakánállal mondván, ha már olyan nagy a levél, hadd érje mindenütt az a cibere. Az ilyen lekvárkavarási estekhez természetesen hozzátartozott a szilvماغköpő verseny is. Ebben a versenyben legsikeresebben azok jeleskedtek, akik óriásira fel tudták fújni a pofazacskóikat levegővel, mint például Dugó. Élénk, vidám beszélgetés zajlott már a kellemes, lekvárszagú alkonyatban, amikor Laci másodszer tartotta tenyerén a megmosott szőlőlevelet cibereért. Ahogy odasettenkedett a nagy rézüstöt körülülő asszonyok közelébe, egészen különös dolgot vett észre. Az egyik hokedlin nem más ült, mint Vén Bajusz, aki egy kistányérból egy kiskanállal cibere nyalakodott, és közben szóval tartotta a fehérnépet. Laci mindig szívesen hallgatta az öreg beszédét, s most is úgy gondolta, nem zavarja a beszélgetést, és inkább hallgatózik.

– Úgyhogy mondom én maguknak – beszélt az öreg –, nem tudom, mi lett énvelem az utóbbi napokban. Az eszemet se tudom má’, mióta pipázom, de ilyen még elő nem fordult, hogy én azt napokon át meg se kívánjam.

Még egy korty bor se vót a számban a lakodalom óta, még azt se kívánom. Valamilyen váltás van a szervezetemben, úgy érzem, azt se bánnám, ha a Megváltó váltása lenne má'. Valamilyen keserő íz van a számban feszt, gyengébb vagyok, még a hangom se olyan má', mint vót. Most, hogy megcsapta az orromot a friss lekvárszag, la, hát kívánok enni valami édeset. Nagyon régen vót ammá, hogy én a pulyakoromba ciberéztem, akkor még az egymás fenekére is csapdostuk a ragadós szőlőlevelet. Azóta meg még meg se kóstoltam, most meg nézzék má, megéntelen pulya lettem. Hát nem furcsa e, la? Valami váltáson megyek én át, nemhiába jósolta azt a tavasszal a cigány Lulu, hogy hamarosan betakarét a Jóisten.

– Ó, méghogy betakarét! – Szólt közbe Klári nénje, az öreg menyé. – Azt maga csak úgy gondolja. Nem is úgy néz ki, mint aki meghóni készül. Egyszer mind odajutunk, de magának arra várni kell, még van ideje.

– Jaj, hát nehogy meghójjon má itt nekem, Kálmán bátyám! – Szólt közbe egy fiatal lány a kavarók közül. Ki fog akkor az én lakodalmamon mulatni? Ki fog énvelem menyasszonytáncot járni, ha elmegey? Láttam én az Elekében magát, ugyanám kitopogta a badalói csárdást!

– Hát mikor lesz a menyegződ, jányom? – Kérdezte Vén Bajusz.

– Karácsony előtt, disznóvágás után.

– Ez nagyon szépen hangzik, hát megpróbálom még egy kicsit húzni a dógot, egyem meg azt a mosolygós piros orcádót!

Klári nénje odahívta a szőlőlevéllel ácsorgó Lacit, és kiosztotta a ciberét. Ahogy a fiú távoldott a sötétedő udvarban a szilvamagot köpködők felé, megismerte a piros arcú menyasszony hangját, aki egy közismert népdalt kezdett énekelni vidám csengő hangon, s a többiek elkezdték kíséreni. Még a Domcsi is besegített a kórusba nyekergő vonításával, de miután rákiáltottak, elszégyellte magát. Hajnalra negyedére fogyatkozott az üst, tartalma öreg, fekete lekvárrá sűrűsödött. Az öreg Balog Kálmán pedig azon az éjszakán keveset aludt, s reggel azt érezte, már nem bír felkelni az ágyából.

Délfelé járt az idő, amikor a két Volga gépkocsi óvatosan, majdnem lépésben végigcammogott a sűrű kátyúkkal tarkított utcán. Az egyik autó a Felvégen állott meg. Öt álmos, törött arcú férfi szállt ki belőle, két középkorú és három legényember. Mindegyiken látszott, hogy hosszú útról jöttek, mert eléggé megviselten, kimerülten támolyogva indultak el, ki-ki a maga háza felé.

A másik taxi az Alvégre vitte utasait bőrröndökkel, csomagokkal, táskákkal. A négy férfi közül a legmagasabb, erős testalkatú, barna hajú, barna

szemű és sötét bőrű dalia, kiszállt a kocsiból, elégedett pillantást vetett a jó ideje nem látott házára, aztán kettesével az udvarra vitte nehéz csomagjait. Barakonyi Nagy Béla volt az illető, de ő ezt az előnevet még csak hallani sem akarta, a falusiak azonban nagyon is széphangzásúnak találták ezt a tetszetős, magyaros nevet, és aki csak említette, feltétlenül odatette a Barakonyit, mint egy jó fűszert a készülő ételbe. Béla bátya annak a mesterbrigádnak volt a vezetője, amelyik a Szovjetuniónak messzi, keleti tájairól érkezett, ahogyan a faluban mondták, oroszbu. Ez a mesterbrigád minden évben több hónapra elutazott a nagy Oroszországba, ahonnan szép keresettel tértek vissza, mert ott becsületesen megfizették a megbízható, jó munkát végző magyarokat. A mesterembereknek akadtak ugyan a faluban irigyeik is, de az emberek többsége büszke volt rájuk, mint tiszteletben álló személyekre, s az utcán látva őket keresték a tekintetüket, hogy köszönhessenek, és szívesen szorítottak velük kezét, ha találkoztak a templom előtt vagy akár a kocsmában.

Mindennek az említése azért fontos, mert szerencsés véletlen folytán Barakonyi Nagy Bélának az ugyancsak borissza Mándor Mándorovics volt a közeli szomszédja, és természetesen jó viszonyban voltak egymással. Hogy ez a véletlen miért volt olyan szerencsés, abban rejlett, hogy Kisorosz éppen Barakonyi Nagy Bélának volt a kvártélyosa. Bizonyos szempontokat figyelembe véve tehát kézenfekvő volt az az összefüggés, amely pozitívan befolyásolhatja hőseinknek a két tanítóval kapcsolatos összeberenálási esélyeit.

A hét első napján, még a tanórák előtt, Irénke a hetedik osztályból örömmel újságolta a hatodikosoknak, hogy a berenálási akció ügye váratlanul jó kerékvágásba zökkent, és most már csak az irányításon múlik minden. A három hónappal ezelőtt elutazott édesapja ugyanis megérkezett oroszbu. Na, már most, ennek a szerencsés hazatérésnek és a szép keresetnek az örömére az apja levágta a fiatal tinót, és nagyszabású vacsorára hívja a sógorait, komáit, közeli rokonait, a jó barátokat, és magától értetődően a kvártélyosát is, vagyis a Kisoroszt. A Kisorosz vasszigora a hetedikeseket is épp eléggé megviselte, így hát ők is felkarolták a puhítási erőfeszítéseket.

Barakonyi Nagy Béla nagyon szerette az egyetlen szem Irénke lányát. Ellenvetése, kifogása egyáltalán nem volt, amikor Irénke nagyon okosan azt javasolta az apjának, ugyan már hívják meg vacsorára azt a szegény tornatanárt is az ötödik szomszédból, hogy hát a Kisorosznak legalább társalkodó partnere legyen. Az apa azzal is egyetértett a lányával, hogy a tanétónak a tanétónő mellett ésszerű ülnie, és miután tudomást szerzett a berenálási akcióról is, kijelentette, hogy ő majd különös tekintettel lesz arra, hogy a fiatalok

jól érezzék magukat, és törődhessenek is egymással. Továbbá a vacsora után a gazda újonnan vásárolt televízióját fogják nézni a vendégek, és ez csak fokozni fogja az este hangulatát, mert ez a televíziózás manapság nagy hatással van az emberekre, az emberi közeledésekre, efelől nincs kétség.

E jó hír hallatán egészen megkönnyebbülve sóhajtottak fel a Kisorosz zsarnoksága által sakkban tartott osztályok, és nagy reményeket fűztek a Béla bátyának köszönhető váratlan berenálási alkalomhoz. Feri mondogatta is a társainak: „na, lássátok, ugye, hogy van Isten, la! Ha nagyon szépen ránk tekint, az is meglehet, hogy a hetedik osztályban már meg is szabadulunk a Kisorosztú, mert szülni megyen. He?”

Ami azt illeti, Dülledtszemű Jolánka sem tétlenkedett a napokban. Súlyos felelősséggel a vállán, és mint az ügyet a szívén viselő akció főnöke a következő briliáns ötletekkel rukkolt ki a társak előtt.

– Én már rájöttem, hogy kéne azt még jobban csinálni – kezdett bele sokatmondó pillantásokkal Jolánka. – Úgy kéne, la, hogy megállani, és hangosan beszélgetni valakivel a Kisorosz közelében, hogy hallja; a folyosón vagy az udvaron, oszt akkor ilyeneket mondani: milyen jól áll ennek a Mándor Mándorovicsnak az a szépen hátrafésült haj, meg hogy milyen derék, jóvágású, meg hogy még okos is. Megért abbú a Kisorosz valamit, oszt meg is jegyzi.

– Hát akkor meg Mándor Mándorovics előtt is kéne dicsérni a Kisoroszt! – Szólt közbe Guszti, akire talán a legjobban rájárt a rúd a Kisorosz körmöseivel.

– Pontosan, ahogy mondod! – Düllesztette szemét még nagyobbra Jolánka. – Amikor a magot küldtem el vele, mondtam is neki ilyet. Meg olyanokat is lehetne mondani például, hogy szép az a babos ruha Marija Pavlovnán, milyen csinos benne. Még fiatalabb is lett tavaly óta. Így kéne, la! Kövessünk el mindent, amit lehet, ha úgy látjuk, nem élünk meg! Így mondja a nagyapám is.

Ezek után mindnyájan úgy gondolták, ezeknek a berenálási munkálatoknak előbb-utóbb beérik a gyümölcse, mert ez így lenne igazságos.

Az utóbbi napokban egyre több csöves kukoricával, krumplis zsákokkal, napraforgóval és sütőtökkel tornyosan megrakott szekeret lehetett látni az utcán, amint döcögő, nyikorgó kerekeikkel végighaladnak a Felvégen át az Alvég felé. A szotekekről betakarított termékek tulajdonosai a temp-lomban hálát adtak Istennek azért, hogy megengedte nekik egészségben betakarítani mindazt, amit elvettek. Hogyha nem lett volna az a kis ház-

táji földecske és az a tizenkét szotek, bizony, a kolhoz adta fizetésből akár éhen is lehetett volna halni. A tanító úr sem engedhette meg magának azt a megdondolatlanságot, hogy a felkínált szoteket visszautasítsa. Szorgalmasan elvégezték a tanítóné asszonnyal a szükséges földművelő munkát, még akár példát is lehetett volna venni róluk.

Laci ott ült a deszkakerítés tövében, az egyre több sárguló levelet hullajtó öreg akácfák alatt, és arra gondolt, hogy mintha még nem is olyan régen lett volna, amikor Dugó Irén nénjét boldogította a napraforgójának a dicséretével, pedig ennek már négy éve. Felejthetetlen évek. Eszébe jutott a titkos napló is, amelyet vagy egy éve kezdett el írni. Azóta minden érdemleges esemény ott rejtőzik megörökítve a rejtélyes betűkkel írt mondatokban. Úgy tervezte, egy vagy két nap múlva ismét előveszi a naplóját, mert addig is történnie kell valaminek, vagyis egészen biztosan fog történni egy fontos esemény, mint például a Felvég–Alvég közötti őszi futballmérkőzés. Ezt a meccset azért halasztották a tervezettnél későbbre, mert a falu elitje, a mesterbrigád, csak most érkezett haza oroszúból, közöttük pedig olyan tekintélynek örvendő szurkolók vannak, akiket nem lett volna szerencsés megfosztani a ritka eseménytől. A mesterbrigád kapcsán eszébe jutott a berenálási akció is. Hogyha ez a tervük sikerül, akkor az mindenkinek csak a javára válik. A Kisorosz megszelídül Mándor Mándorovics által, és nem fog többé körmösöket adni. A Barakonyi Nagy Béla vacsorájától sok minden függ, de erről majd Irénke beszámol. Feri már használta is a Jolánka tanácsait, és elhullajtott egy-két Kisoroszt dicsérő szót Mándor Mándorovics előtt az iskolaudvaron. Úgy vette észre, mintha a tornatanár mondani akarna valamit, de aztán megdondolta. Laci figyelmeztetett mindenkit, nem szabad túlságba vinni ezeket a mondásokat, dicséreteket, mert Mándor Mándorovics sem buta, majd még gyanút fog, és abból baj lehet. Csak nyugodtan kell ezt véghezvinni, türelmesen, hiszen Badalóban két-három év udvarlás után veszi el a fiú a lányt. Mire hetedik osztályba fogunk járni, akkorára már érezhetőnek kell lennie a változásnak, a szelídülésnek, de talán még hamarabb is.

Közben az úttesten éppen egy olyan szekér szállította hosszú, magyar zsákokban az ős ajándékait, amelyet nagyon ismerős lovak húztak, nem is beszélve arról a zsákok tetején trónoló piros arcú fogatosról, aki felfedezte a kerítés tövében gubbasztó Lacit. Berti bátya volt az, legényes divatú priccses nadrágjában, és új, faragott nyelvű, bőrbojtokkal díszített ostorát magasra tartva, büszke testtartással jelezte, főleg a menyecskéknek, hogy itt halad Berti a fogatával. Laci a szemét a földre szegezve próbálta eljátszani a mély gondolatokba merülő embert, mert a rossz emlékű páros fogathajtás miatt szégyellt

a szemébe nézni Berti bátyának, így azt sem tudta megállapítani, megbocsátott-e, vagy haragszik-e még. A fogatos egy darabig nézte a fiút, nyilván a köszönésére várva, de mivel hiába várta, hát ő köszönt jó hangosan.

– Jó napot! Hát hogy ityeg a fityeg, he?

– Jó napot! – Préselte ki magából a szót Laci alig hallhatóan.

– Hát oszt mikor megyünk megént szekerezni, he? – Mosolyodott el Berti bátya, és a fejének csóválásával valószínűleg a kedvelt badalói mondást erősítette meg: – Hát én mondom, ez a mai pulya olyan, mit a tífusz.

A mindig nagyon komoly Miki bátya, az általános tiszteletnek örvendő mozigépész három helyen szokta kiragasztani a kerítésekre saját készítésű moziplakátjait. Most azonban még egy ugyanolyan terjedelmű plakátot láthattak az arra járó emberek ezek mellett, és ezt, mint szokatlan dolgot, mindenki észrevette és elolvasta. Rajta a következő szöveg állt:

Figyelem!

Szeptember 26-án, 18 órai kezdettel nagyszabású futballmeccs lesz megtartva. A felvégi soralján az Alvég és a Felvég ifjúsági csapata játszik visszavágót, amelyre mindenkit meghívunk.

A Bizottság

A Bizottság a Felvég csapatának a találékony szellemű tagjai voltak, akik a szöveget közösen fogalmazták. A plakát megírásának ötletét Mándor Mándorovics is helyeselte, és mint a csapatok, ő is nagy várakozással tekintett a futballmeccs elé. Az izgalmas esemény ismét a Felvégen mehetett végbe, mivel hát ez a falurész, a templom, az iskola, a Kopera és a kolhoziroda közelsége miatt, a falu központjának számított. A hazai pálya előnye nem sokat vetett a latban, mert a vendégcsapat szurkolói szép számmal kísérték el a kölyökcsapatot, és nagy hangereővel biztatták a kedvenceket. A közönség között ott volt maga András bátya, a bíró, Karcival, a kisbíróval együtt, ott volt a Dittó Ember, de ő nem is a meccs miatt, inkább a milicista Vászja barátja miatt volt jelen, akivel előzőleg már bevételezték a Koperában a megfelelő mennyiségű alkoholt. Természetesen jelen volt Ludvig Alekszandrovics és Mándor Mándorovics is, csak egy valaki nem lehetett ott, a mindig szívbeli szurkoló, az öreg Vén Bajusz, mert valami rossz elővette ütet, és ágyba kényszerült. Ám idővel a tanító úr is lelkes futballdrucker lett. A meccseken egyetlen dolgot nem szeretett: ha a kiabálások között a hurrá szó is elhangzott. Erre a szóra nagyon tudott haragudni.

Puskásék játéka tavasz óta sokat változott, sokat javult, már nem mentek bele a kemény ütközésekbe, inkább okosan, higgadtan passzolgattak, s ha nem is rúgtak sokáig gólt, elbizonytalanították az ellenfelet. Az első gólt a Felvég csapat rúgta. Buzánszki, azaz Pityu, a pálya közepéről bütyökkel elvégzett lövése elől Hidegkúti és Puskás lehajolt, a labda pedig olyan szerencsésen pattant be a kapufáról a háló nélküli kapuba, hogy azt vitathatatlan gólnak ítélte meg a játékvezető. Mándor Mándorovics megtapsolta a szép megoldást. Nem sokkal később Puskás viharzott el jobbszélen, akinek a beadása nyomán Hidegkúti fejese állította be a félidei 2:0-s eredményt. A szünet után az Alvég elkeseredett támadásokba lendült, ádáz rohamoknak lett kitéve a felvégi kapu. Grosicsnak köszönhetően, aki fantasztikusan védett, csak egy góllal tudott válaszolni az ellenfél. Bozsik, azaz Laci ezen a meccsen egy speciális feladatot kapott: az alvégiek csapatkapitányának, Szicskunak a semlegesítését. A lelkére kötötték Lacinak, hogy úgy ragadjon rá, mint a kosz vagy mint a szurok, minden lépését kövesse, ne hagyja élni ezen a pályán, mert annak a fiúnak egyetlen villanása is nagy bajt okoz. Szegény Szicsku bosszankodott is eleget emiatt, s mondogatta Bozsiknak: olyan vagy rajtam, mint egy kullancs! Bozsik erre azt válaszolta: majd, ha vége lesz a meccsnek, nyugodtan hazamehetsz!

Ezen a mérkőzésen a szerencse is egyértelműen a felvégi csapat oldalára állt, de ezt hősies játékkal ki is érdemelték. A 2:1-es győzelem megérdemelt volt. A látottak alapján a bírónak és a kisbíróknak is az volt a véleménye, hogy ezekből a pulyacsapatokból egyszer majd egy jó nagycsapat lesz, a falu büszkesége. Ludvig Alekszandrovics közölte Mándor Mándorovicsal, hogy őt az egész mérkőzés ideje alatt egy olyan hasonló elfogult érzés kerülgette, mint amelyet akkor érzett, amikor az aranycsapat az angolok ellen aratott 6:3-as győztes meccsnek a közvetítését hallgatta a rádióban. Még Szepesinek a hangja is a fülében csengett. Ez a presztízs-mérkőzés nagy jelentőséggel bírt faluszerte. Az emberek az ujjukkal mutogatták egymásnak, ha látták a hős futballistákat.

– Ohon vagynak, la! Az ott a Gabi fia, a másik az Eleké, az a kicsi meg a tanító úré!

Ha találkoztak Puskásékkal az utcán a felnőttek, előre köszöntek nekik. Szervusz! Szervusztok! És kacsintottak egyet. Ők pedig sütkéreztek a jobbnál jobb dicséretekben. Még a Kisorosznak is a fülébe jutott a rangadó híre, s az orosz órákon hangoztatta is, ha úgy tanulnátok, mint ahogy futballozni tudtok, nem lenne gondom veletek, de ne bízzátok el magatokat, a ketteseket éppen

úgy fogjátok kapni, mint korábban, a körmösöket sem fogom sajnálni, úgy sem a kezetekkel futballoztok.

– Na de Marija Pavlovna! – Akadt fel ezen ijedten Feri. – Hát Bélával, a Grosiccsal mi lesz? Ő kapus!

– Grosicsnak a fejét fogom ütni! – Hunyorított a szemével gonoszul Kisorosz.

Ez a gonosz tekintet azonban, mintha most nem olyan lett volna, mint máskor. Volt benne valami kis vidámság, huncutság, valami szokatlan.

A következő oroszórán Laci egy cetlit nyújtott oda a háta mögött ülő Ferinek, ő pedig ráírva a választ, visszaadta neki. A Kisorosz figyelmét soha senkinek nem sikerült kijátszani. Elkobozta a levelet, és olvasni kezdte volna, de hamarosan rájött, hogy ez nem olyan egyszerű. Kihívta a táblához Lacit, és felíratta vele a szöveget, amely így hangzott: knudamát nebtenüsz a siscoK. Erre a válasz: koygav enneb kiszoB árjah.

– Ez török? – Kérdezte a Kisorosz.

Erre az egész osztály röhögőgörcsöt kapott. Mindenki ismerte a visszafelé írt sorok és szavak titkát, és amikor a tanárnő is megértette, sokáig nem tudta abbahagyni a nevetést. Ez a jó kedélyállapot az egész osztálynak feltűnt, és meg is jegyezték többen: ez a Kisorosz már nem az a Kisorosz, olyan lett, mintha meg lenne hívja, la.

Vajon mivel magyarázható ez az enyhülés? Megtört a jég? Rianás volt Barakonyi Nagy Béla tegnapi vacsoráján? Ezt találgatták a berenálási akció kitervelői. Irénkét persze kifaggatták még az órák előtt, hogyan zajlott le az esti ünnepség. Ott volt a két összeberenálendő személy? Jól érezték magukat? Beszélgettek? Irénke alig győzött mindenki kérdésére válaszolni.

– Ott voltak, ott! – Mondta Irénke. – Minden úgy volt, ahogy terveztük. Egymás mellett ültek. Ettek, ittak, eleinte sokat nem beszélgettek, de amikor már majdnem mindenki félrebeszélt, ők is belelendültek. Még tán táncoltak is vóna, ha lett vóna zene, meg lett vóna hol. Azután megnéztük a televízióban a filmet, utána ők kimentek az udvarra, de én nem mentem leskelődni utánuk, mert amúgy is setét vót. Utána már vissza se jöttek többet, csak édesapámék gajdoltak éjfélig, nem tudtam tülük aludni.

Ettől jobb híreket hallani sem lehetett volna. Feri és Guszti elégedetten dörzsölték a kezüket.

– Emmá valami! – Csettintett a nyelvével Dülledtszemű Jolánka is. – Úgy nézem, beindul a dolog. Hátha ránk tekintett a Jóisten!

Miközben kezeit összekulcsolva, nagy szemeit sóvárogra a plafonra emelte, a többiekből kitört a nevetés.

A paplak egyik szobájában, ahol a könyvtár kapott helyet, a napokban meszelhettek. A rökönös falaktól nehéz levegőjű helyiség egészen felfrisült, s az ablaküveg így mézscseppeken is szebben mutatott, mint máskor porosan és pókhálósan. Kecskés Béla, a könyvtáros, a könyveket törölgette a ráarakódott portól, először száraz, majd pedig nedves ronggyal. Amikor Laci belépett a kitárt ajtón, Béla arca felélénkült, és gyorsabban kezdte törölgetni a könyveit.

– Á, szervusz! – Szólt a fiúhoz. – Végre egy látogató! Már nagyon unatkoztam egyedül. Odahaza az anyám sosem bízott meg ilyen munkával, de most kénytelen vagyok rá. Magad uram, ha szolgálád nincs! Így van? Az ilyen meló asszonyoknak való, nem embereknek. Így mondják itt, Badalóban, hiszen tudod. Na, és azt tudad, hogy a régmúlt időkben asszonyállatoknak hívták a nőt eleink?

Kecskés Béla egy kis szünetet tartott, arra várva, hátha Laci is mond valamit, aztán folytatta.

– Bizony, bizony nincs szomorúbb látvány a poros könyveknél, kivált, ha azok nem a padláson, hanem a könyvtárban vannak. Szomorú vagyok én is, mert rajtad kívül nem sokan keresik fel szerény váramat. Kevesen olvasnak. Moziba mennek inkább, templomba, pedig a könyvtár is egy templom, a szellemi kincsek temploma. Világhírű írók, költők művei sorakoznak a polcokon. Sajnos még az iskolások közül is kevesen jönnek, a többieket csak az ásó és a kapa érdekli. Örülök, hogy te nem közéjük tartozol. Hát halljam, mi járatban vagy? Könyvekért jöttél?

Kinyitotta az ablakot, és kirázta a száraz rongyot a portól. Laci két könyvet vett ki a táskájából. Azért hozta őket táskában, nehogy egyesek gúnyos megjegyzéseit kelljen ismét hallania: tán professzor akarsz lenni?

– Visszahoztam a legutóbb elvitt könyveket – mondta. – Itt vannak, a Sztálingrád lövészárkaiban és az Egri csillagok.

– Aha! – Mondta Béla. – Érdekes párosítás. Na, és melyik tetszett jobban?

– Azt hittem, ez a háborús könyv izgalmasabb lesz, de kevés volt benne a harc, sokat dumáltak. – Magyarázta Laci. – Az Egri diákok, ez jóó – s kitűnő tájszóalással hangsúlyozta a jáót, amely most véletlenül így sikeredett, pedig máskor igyekezett urasabban beszélni. De hát nehéz úrnak maradni a soralján!

– Ugye jóó? – Mosolygott Béla. – Érdekes ez. Ami ebben a faluban jóó, ugyanez Budapesten joo, nálunk viszont, Somban egyszerűen csak jó.

– Na, és hogy a leghelyesebb szerinted? – Kérdezte Laci.

– A leghelyesebb, ahogy a román mondja: binye.

Ezt Béla természetesen viccnek szánta, de Lacinak is volt humora.

– Akkor adjál nekem egy binyés könyvet.

– Adok én neked többet is. Milyen témájú könyveket parancsolsz?

– Van itt olyan repüléssel kapcsolatos, vagy arról szóló könyv?

– Van. Vernétől az Utazás a Holdba.

– Á, á! – Én már azt olvastam. – Mondta Laci. – De nem hiszek benne, hogy valaha is ilyen utazás megtörténjen. Én repülőgépre gondoltam, de még jobb volna, ha abban gép nélküli repülésről írnának.

– No fene! Csak nem talán te is? Te is szoktál álmodban repülni? – Kérdezte Béla gyanakvóan.

– Szoktam. – Felelte Laci meglepődve a találó következtetéstől. – Ha mélyen alszom, olyankor rugdosok a lábammal, mint ahogy a motorbiciklit gyűjtják. Hát te hogy szoktál?

– Én? – Komolyodott el Béla. – Másképpen. Jó magasan körözök, mint a golya, erdők, mezők, vizek fölött.

Lacit lázba hozta Bélának ez a vallomása.

– Akkor értem már, hogy tudsz te olyan sok verset írni. Megálmodod őket.

– Bizonyos értelemben így is lehet mondani.

– Te! – Gyorsult fel Lacinak a lélegzete. – Én már régen töröm a fejem, de nagyon, hogy repülhetne az ember motorzúgás nélkül, zajtalanul. Majdnem minden nap gondolok rá, de nem jut eszembe semmi.

Béla figyelmesen a fiú szemébe nézett.

– Olvasok a gondolatodban, de az arcodról is lerí, te feltaláló szeretnél lenni. Ejnye, ejnye – csóválta a fejét. – De hiszen ezt a fajta repülést már régen feltalálták, Laci! Hát nem tudtad? A vitorlázó repülőgép! Felröpítik a magasba egy kötéllel, és elengedik.

Laci elpirult, és a homloka izzadni kezdett.

– Akkor nekem olyan könyvet adjék, amelyik arról szól. – Mondta.

– Pontosan olyat nem tudok neked adni, de valami hasonlót ajánlhatok. Azt a könyvet olvasva, csak olyan pilóták szárnyalhatnak az égen, akiknek szenvedélyük a repülés. Te ilyen vagy?

– Ilyen hát! – Bizonygatta Laci. – Ez lenne minden vágyam.

Béla odament a könyvespolchoz, és leemelt onnan egy eléggé rossz állapotban lévő, gyűrött, puhakötésű könyvet, s a fiú kezébe adta.

– Erről beszéltem – mondta –, s amikor felemelte róla a kezét, Laci elolvasta a címét: Petőfi Sándor válogatott versei. Ne nézz rám ilyen kérdően,

értem mit akarsz mondani. Ha úgy fogod ezeket a verseket olvasni, olyan figyelmesen, mint hogyan egy jó pilóta vezeti a gépet, akkor azt fogod észrevenni, hogy már nem is a földön jársz. Minél jobban magadévá teszed a versek hangulatát, annál magasabbra emelkedsz majd. Persze mélyrepüléseket is lehet velük végezni a tartalomtól függően, de az a fontos, hogy ne zuhanj le sohasem. Petőfi is ezt mondaná neked. Próbáld ezt meg, nekem sikerült, szerintem neked is fog, és akkor már ébren is álmodhatsz és repülhetsz.

Laci úgy tett, mintha már nagyon is értené, de azért megkérdezte.

– Na, és milyen gépeken repülhettek, ha ezeket a verseket mindet elolvassom?

– Mindenfélén! Vitorlázón, személyszállítón, de harci gépeken is, vadászgépen és bombázón. Nézd, ha csak egyet említsek, például, ha Az alföld című verset olvasod kellő átéléssel, akár egy vitorlázó utasának élményeit is tapasztalhatod.

– És, ha a Nemzeti dalt?

– A Nemzeti dal már egy harci gép pilótájának a szenvedélyes lelkületével azonos.

– Na, és az Anyám tyúkjá? Erre mit mondasz?

– Ez teljesen világos. A gyerek játszadozik egy papírrepülővel.

– Érdekesen tudod magyarázni – mondta elismerően Laci. – Jó volna, ha a tanítók is tudnának így az iskolában.

– Köszönöm! Nos, akkor van egy ajánlatom. Segíts nekem törölgetni egy kicsit, és közben pedig válogasd ki magadnak a neked tetsző könyveket! Én majd megmondom, melyik a neked való. Rendben?

Laci bólintott, szó nélkül kezébe vette a rongyot, és törölgetni kezdett. Közben azon gondolkodott, milyen jó ennek a Kecskés Bélának, hogy így vélekedik a versekről. Együtt repül velük. Igaz, Verne is hajózott, vonatozott és repült egy fotelben ülve, mégis többet látott és hallott a világról sok olyan utazónál, akiket nem az utazási élmény vonzott. Mire végigtörölgettek a kis könyvtár könyveit és polcait, összegyűjtött magának tíznél is több könyvet. Béla pillanatok alatt kiválasztott közülük hármat. Kiplingtől a Dzsungel könyvét, Coopertől a Nyomkeresőt és Defoe-tól a Robinson Crusoe-t. Laci a Petőfi kötettel együtt jól fel volt hát töltve szellemi táplálékkal. Betette őket a táskába, és jól összehúzta a táska fülét, nehogy még kirepüljenek vagy kiugorjanak azok a repülőgépek, vagy mit tudni még mik, mert ez a Béla alaposan összekuszálta a képzeletét.